C/2024/6744

2024.11.26.

P9_TA(2024)0118

Alekszej Navalnij meggyilkolása és az oroszországi politikai foglyok és az elnyomott civil társadalom támogatására irányuló uniós fellépés szükségessége

Az Európai Parlament 2024. február 29-i állásfoglalása Alekszej Navalnij meggyilkolásáról és az oroszországi politikai foglyok és elnyomott civil társadalom támogatására irányuló uniós fellépés szükségességéről (2024/2579(RSP))

(C/2024/6744)

Az Európai Parlament,

— tekintettel az Oroszországról szóló korábbi állásfoglalásaira, különösen az Alekszej Navalnijjal és az országban kialakult emberi jogi helyzettel kapcsolatos állásfoglalásokra,

— tekintettel az Elnökök Értekezlete 2024. február 21-i sajtónyilatkozatára,

— tekintettel az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének Alekszej Navalnij haláláról szóló, az Európai Unió nevében tett 2024. február 19-i nyilatkozatára,

— tekintettel a Bizottság elnökének és a Bizottság alelnökének/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének Alekszej Navalnij haláláról szóló, 2024. február 16-i közös nyilatkozatára,

— tekintettel az Oroszországi Föderáció alkotmányára és az Oroszország által vállalt nemzetközi emberi jogi kötelezettségekre,

— tekintettel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, az emberi jogok európai egyezményére és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára,

— tekintettel az Oroszországi Föderáció emberi jogi helyzetével foglalkozó különleges ENSZ-előadó, Mariana Kacarova 2023. szeptember 15-i, „Situation of humar rights in the Russian Federation” (Az emberi jogok helyzete az Oroszországi Föderációban) című jelentésére,

— tekintettel az Oroszországi Föderáció emberi jogi helyzetével foglalkozó különleges ENSZ-előadó 2024. február 22-i nyilatkozatára,

— tekintettel az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének a „Protecting Human Rights Defenders at Risk: EU entry, stay and support” (A veszélyben lévő emberijog-védők védelme: uniós belépés, tartózkodás és támogatás) című, 2023. július 11-i jelentésére,

— tekintettel eljárási szabályzata 132. cikkének (2) és (4) bekezdésére,

A. mivel Alekszej Navalnij, az orosz politikai élet prominens személyisége és a gondolatszabadságért odaítélt Szaharov-díj 2021. évi kitüntetettje megalapozatlan, politikai indíttatású börtönbüntetésének letöltése közben elhunyt egy Északi-sarkkörtől északra fekvő büntetőtáborban; mivel Alekszej Navalnij meggyilkolása az Oroszországban tapasztalható fokozódó és szisztematikus elnyomás újabb jele; mivel haláláért a teljes felelősség az orosz államot és különösen annak elnökét, Vlagyimir Putyint terheli, akit felelősségre kell vonni;

B. mivel az orosz hatóságok még nem szolgáltattak információt halálának pontos okairól és körülményeiről, és családja csak 2024. február 24-én kaphatta vissza holttestét orvosi vizsgálat és temetés céljából; mivel független szerv nem végzett boncolást vagy vizsgálatot a halál okával kapcsolatban;

C. mivel Alekszej Navalnijt 2021. január 17. óta tartották fogva, amikor a nemzetközileg tiltott novicsok idegméreggel elkövetett, államilag támogatott gyilkossági kísérletet követő orvosi rehabilitáció után visszatért Oroszországba; mivel korábban már számos alkalommal őrizetbe vették és letartóztatták, és politikai indíttatású, koholt vádak alapján hosszú börtönbüntetésre ítélték a politikai tevékenységeinek és korrupcióellenes kampányainak leállítására irányuló nyilvánvaló kísérletként; mivel több hírhedt börtönben és büntetőtáborban való fogva tartása során pszichológiai nyomást, önkényes büntetéseket, súlyos bántalmazást és kínzást szenvedett el; mivel Alekszej Navalnij egészségi állapota a rossz bánásmód és a megfelelő orvosi ellátás hiánya miatt romlott;

D. mivel Alekszej Navalnij az „eljövendő csodálatos Oroszországról” szőtt álmával a szabadságért és a demokráciáért folytatott harcot testesítette meg; mivel az orosz politikával és Oroszország világban betöltött szerepével kapcsolatos nézeteinek folyamatos fejlődését tisztelet övezte; mivel Navalnij munkája révén leleplezte az orosz kormányzati rendszer középpontjában álló törvénytelenségeket és korrupciót; mivel Navalnij a börtönből is fáradhatatlanul és bátran folytatta küzdelmét, a demokrácia és az igazságosság elvei iránti elkötelezettségéről tanúskodva; mivel Navalnij ügyvédjeit folyamatosan zaklatják, és hárman közülük 2023 októbere óta előzetes letartóztatásban vannak;

E. mivel beszámolók érkeztek Oroszország városaiból Alekszej Navalnij előtt tisztelgő orosz állampolgárokról, akik közül sokakat fogva tartanak e békés fellépések miatt, egyeseknek pedig célzottan katonai behívókat küldenek; mivel az EU oroszországi nagykövete, Roland Galharague, és számos partnere a tagállamokból, az Egyesült Királyságból és az Egyesült Államokból is azok között volt, akik megemlékeztek Alekszej Navalnijról a moszkvai Szoloveckij-kőnél;

F. mivel Oroszország politikai rendszere egy megszilárdult tekintélyelvű rezsim ellenőrzése alatt áll, amelyet kiterjedt korrupció jellemez; mivel a rendszer manipulált választások révén tartja fenn a demokrácia látszatát, és minden hatalom Vlagyimir Putyin kezében összpontosul; mivel a kormány a lojális biztonsági erők, a függő helyzetben lévő igazságszolgáltatás, az ellenőrzött médiakörnyezet, valamint a kormányzó pártból és simulékony ellenzéki pártokból álló törvényhozás támogatásával elfojt minden ellenvéleményt;

G. mivel Alekszej Navalnij halála nem elszigetelt incidens, hanem az erőszakra, a másként gondolkodók elnyomására és a politikai ellenfelek és a civil társadalom aktivistáinak megfélemlítésére épülő Kreml-rezsim lényegének megnyilvánulása; mivel az orosz alkotmány által szavatolt számos demokratikus jog és polgári szabadság a gyakorlatban nem létezik; mivel az Oroszországi Föderáció folyamatosan megsérti a nemzetközi jogot és nem tesz eleget nemzetközi kötelezettségvállalásainak;

H. mivel Oroszországban a független civil társadalommal – a nem kormányzati szervezetekkel, az emberijog-védőkkel, az újságírókkal, az ügyvédekkel, a történészekkel, valamint a nőjogi, az LMBTIQ+-személyek jogait védő és a környezetvédelmi aktivistákkal, továbbá az etnikai és kulturális kisebbségek aktivistáival – szembeni erőszakos fellépés pusztító hatást gyakorolt a kisebbségekhez tartozó emberek, az LMBTIQ+-személyek, a nők és minden olyan ember életére és szabadságaira, aki nem igazodik az uralkodó normákhoz vagy bírálja a rendszert és annak politikáját; mivel az aktív civil társadalom és a szabad média kulcsfontosságú a demokratikus és nyitott társadalmak, valamint az emberi jogok védelme szempontjából;

I. mivel Putyin elnök rendszere megtizedelte az orosz emberi jogi szervezetek egy egész generációját, köztük a Memorialt és a Moszkvai Helsinki Csoportot; mivel az EU számos olyan orosz másként gondolkodó, médiaszemélyiség és civil társadalmi képviselő számára nyújt menedéket, akik kénytelenek voltak elhagyni Oroszországot, mivel a kormány bírálata miatt óriási volt a hatóságok általi megtorlás kockázata;

J. mivel sok ellenzéki szereplő továbbra is Oroszországban tartózkodik, és nagy személyes kockázatot vállalva Oroszországon belülről folytatja a demokráciáért, a jogállamiságért és az emberi jogokért folytatott küzdelmet; mivel a kormány vagy a kormánypárti média rendszeresen verbális támadásokat intéz az ellenzék képviselői ellen, lejáratókampányokat folytat ellenük, és dehumanizálja őket; mivel a Memorial emberi jogi csoport több mint 600 olyan személyt nevezett meg, akik jelenleg politikai foglyok Oroszországban;

K. mivel Oroszország 2022-es teljes körű ukrajnai inváziójának kezdete óta az orosz hatóságok fokozták a politikai ellenzék, a média és a civil társadalom elnyomását, tovább korlátozva a jogokat és az egyéni szabadságokat az országon belüli eltérő vélemények elfojtása érdekében, többek között azáltal, hogy bűncselekménnyé nyilvánították a háborúellenes érzület bármely megnyilvánulását; mivel a háborúellenes jelölteket megakadályozták abban, hogy induljanak a közelgő 2024-es oroszországi elnökválasztáson;

L. mivel az Oroszországi Föderáció emberi jogi helyzetével foglalkozó különleges ENSZ-előadó szerint Oroszországban már nincs biztonságos tér a polgári fellépés vagy a politikai ellenzék számára;

M. mivel az emberi jogok orosz rezsim általi súlyos korlátozása egyértelműen ellentétes az ország saját alkotmányával és jogi keretével, és megszegi Oroszország nemzetközi kötelezettségeit;

N. mivel az átlátható, demokratikus, szabad és tisztességes politikai verseny nem egyeztethető össze az Orosz Föderációban évek óta zajló politikai elnyomással, amely az orosz ellenzék egyik legfontosabb vezetője, Alekszej Navalnij meggyilkolásában csúcsosodott ki;

1. határozottan elítéli Alekszej Navalnij meggyilkolását; őszinte részvétét fejezi ki családjának, társainak és kollégáinak, valamint számtalan oroszországi támogatójának; teljes támogatását fejezi ki Julija Navalnajának az Alekszej Navalnij által – és Navalnaja támogatásával – megkezdett munka folytatására irányuló elhatározása, valamint a Navalnij által alapított Korrupcióellenes Alapítvány iránt, amely az új körülmények között is folytatja munkáját;

2. tisztelettel adózik Alekszej Navalnij politikai vezető és kiemelkedő korrupcióellenes politikus előtt, aki bátorságának, karizmájának és tömegek mozgósítására képes adottságának köszönhetően elérte azt, ami csak keveseknek sikerült: erőt adott az embereknek, tudatosítva bennük és hitet adva nekik abban, hogy képesek életüket jobbá tenni, a társadalmat megváltoztatni és a politikát befolyásolni;

3. emlékeztet arra, hogy Navalnij valódi nyilvános viták, politikai kampányok, utcai tiltakozások és innovatív kommunikáció révén hozzájárult a polgári tudat kialakításához, aminek eredményeként sokan úgy tekintettek rá, hogy egy más Oroszország vízióját testesíti meg, ahol a hatalmat nem egy alárendelt bűnüldöző szervek által védett kleptokratikus rezsim bitorolja, hanem az az emberek kezében van, és őket szolgálja;

4. felszólítja az orosz hatóságokat, hogy tegyék lehetővé, hogy Alekszej Navalnij holttestét a család kívánságának megfelelően temessék el, és ne akadályozzák a családot abban, hogy méltó temetési szertartást szervezzenek; követeli Alekszej Navalnij halála pontos körülményeinek és a felelősök kilétének független és átlátható nemzetközi kivizsgálását az igazság feltárása, valamint az elszámoltathatóság biztosítása és az igazságszolgáltatás érdekében; felszólítja az EU-t és tagállamait, hogy vállaljanak vezető szerepet e vizsgálat szorgalmazásában és aktív támogatásában;

5. sajnálatosnak tartja és elítéli a Kreml irányította média által szervezett dezinformációs kampányokat, amelyek Alekszej Navalnij szellemi örökségét és méltóságát próbálták bemocskolni mind a halála előtt, mind pedig azt követően, és így jártak el feleségével, családjával és közeli munkatársaival is;

6. felhívja a Bizottság alelnökét/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjét és a tagállamokat, hogy az EU partnereivel szoros együttműködésben vonják felelősségre az orosz politikai vezetést és hatóságokat; felszólítja a Tanácsot, hogy hatékonyan használja az EU globális emberi jogi szankciórendszerét, és alkalmazzon célzott intézkedéseket azokkal szemben, akik részt vettek az Alekszej Navalnij elleni politikai indíttatású perekben, valamint elítélésében, bebörtönzésében és fogvatartási körülményeinek alakításában, vagy felelősek mindezekért, beleértve az ügyészeket és a bírákat, a büntetés-végrehajtási alkalmazottakat és az idő előtti haláláért felelős személyeket; üdvözli, hogy az Egyesült Államok Navalnij halálát követően nemrégiben szankciókat fogadott el, és felkéri az EU-t, hogy hangolja össze szankcióit a nemzetközi partnerekkel;

7. hangsúlyozza, hogy az orosz kormányt és Vlagyimir Putyint személyes büntetőjogi és politikai felelősség terheli legkiemelkedőbb ellenfelük, Alekszej Navalnij haláláért, és hogy ilyen körülmények között indokolt felvetni Vlagyimir Putyin legitimitásának kérdését a nyilvános és nemzetközi diskurzusban;

8. szolidaritását fejezi ki azokkal a személyekkel, akik Oroszországban vagy bárhol máshol a tervszerű embertelen elnyomás és a súlyos személyes következmények ellenére továbbra is elég bátrak ahhoz, hogy kimondják az igazságot, védelmezzék az emberi értékeket, és Oroszország demokratikus és békés jövőjéért küzdjenek; úgy véli, hogy az orosz népet nem szabad összekeverni a háborús uszító, autokratikus és kleptokratikus Kreml-rezsimmel;

9. elítéli az orosz rezsim által elkövetett emberi jogi jogsértések eszkalálódását, és elítéli a kormány bírálóival, az emberijog-védőkkel, a háborúellenes és környezetvédelmi aktivistákkal, a nemzeti kisebbségek vezetőivel, az őslakos aktivistákkal, illetve a független újságírókkal és a történészekkel szembeni kemény fellépést, valamint az LMBTIQ +-közösség tagjaival szemben alkalmazott fokozott elnyomást; felszólítja az ENSZ Emberi Jogi Tanácsát, hogy haladéktalanul vizsgálja ki a politikai ellenzék tagjainak embertelen bebörtönzését, kínzását és meggyilkolását; hangsúlyozza, hogy Alekszej Navalnij meggyilkolása emlékeztetőül szolgál arra, hogy sürgősen foglalkozni kell az orosz rezsim elnyomó politikáival, és határozott álláspontot kell képviselni az ilyen fellépésekkel szemben;

10. felszólítja az orosz hatóságokat, hogy ejtsenek minden önkényes vádat, és haladéktalanul és feltétel nélkül bocsássák szabadon az összes politikai foglyot és önkényesen fogva tartott személyt, köztük – de nem kizárólag – Vlagymir Kara-Murzát, Jurij Dmitrijevet, Ilja Jasint, Alekszej Gorinovot, Lilja Csanysevát, Kszenyija Fagyejevát, Vagyim Osztanyint, Daniel Holodnijt, Vagyim Kobzevet, Igor Szergunyint, Alekszej Lipsztert, Viktoria Petrovát; Maria Ponomarenkót, Alekszandra Szkocsilenkót, Szvetlana Petrijcsukot, Jevgenyija Berkovicsot, Dmitrij Ivanovot, Joann Kurmojarovot, Igor Barisnyikovot, Dmitrij Talantovot, Alekszej Moszkalevet, Oleg Orlovot, Borisz Kagarlickijt és Ivan Szafronovot;

11. sürgeti az orosz hatóságokat, hogy haladéktalanul vessenek véget valamennyi fogvatartott kínzásának, bántalmazásuk egyéb formáinak, valamint a velük szembeni önkényes fegyelmi intézkedéseknek, és sürgősen reformálják meg a fogvatartási körülményeket Oroszország nemzetközi emberi jogi kötelezettségeinek megfelelően, különös tekintettel a fogvatartottak által választott orvosokhoz való hozzáférésre, a megfelelő orvosi kezelésre, az ügyvédekre és a családjukkal való kommunikációra;

12. felhívja a tagállamokat, hogy fokozzák erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy megtalálják a legsúlyosabban érintett – különösen a beteg vagy a kínzás áldozataivá vált – politikai foglyok szabadon bocsátásának megvalósítható módjait, beleértve a bebörtönzött személyek esetleges cseréjének lehetőségét is; felhívja a Tanácsot az oroszországi politikai foglyokkal és túszokkal foglalkozó megbízott különleges szerepkörének létrehozására annak érdekében, hogy a nemzetközi partnerekkel együttműködve összehangolja ezeket az erőfeszítéseket, és kapcsolattartóként szolgáljon az érintett családok és társaik számára;

13. felszólítja az orosz hatóságokat, hogy haladéktalanul bocsássák szabadon az Alekszej Navalnij emléke előtti békés tisztelgésükért az elmúlt hetekben őrizetbe vett több száz személyt; elítéli az orosz hatóságok kegyetlen gyakorlatát, amellyel a politikai tiltakozásban részt vevőket besorozzák, hogy a háborúban szolgáljanak;

14. felhívja az orosz hatóságokat, hogy helyezzék hatályon kívül az orosz alkotmánnyal és az ország nemzetközi kötelezettségvállalásaival ellentétes elnyomó jogszabályaikat, például az Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborújával kapcsolatos valós információk cenzúrázásáról, valamint az úgynevezett „külföldi ügynökökről” és a „nemkívánatos szervezetekről” szóló törvényeket;

15. felhívja a tagállamokat, hogy vezessenek be átfogó uniós korlátozó intézkedéseket az orosz civil társadalom képviselőivel és aktivistáival szembeni politikai üldöztetésben és a koholt vádak kidolgozásában részt vevő személyekkel szemben, és fontolják meg, hogy az Alekszej Navalnij Korrupcióellenes Alapítványa által azonosított további személyeket mint a rezsim segítőit vegyék fel a szankciós jegyzékre, akik hozzájárulnak az Ukrajna elleni agressziós háború végrehajtásához és finanszírozásához, valamint a rezsim folyamatos fennmaradásának támogatása érdekében a belső elnyomáshoz; kitart amellett, hogy növelni kell az átláthatóságot az uniós korlátozó intézkedések alkalmazásának és megszüntetésének folyamata során;

16. felhívja az EU Oroszországba delegált küldöttségeit és tagállamai oroszországi képviseleteit, hogy továbbra is jelenjenek meg a politikai indíttatású büntetőeljárások alá vont személyek tárgyalásain, és kövessék azokat nyomon;

17. felszólítja az EU-t és a tagállamokat, hogy továbbra is biztosítsák töretlen szolidaritásukról és támogassák aktívan a független orosz civil társadalmat és a demokratikus ellenzéket, amely azon dolgozik, hogy Oroszországot olyan nyitott társadalommá alakítsa át, ahol tiszteletben tartják a politikai jogokat, az alapvető szabadságjogokat és az emberi jogokat, ezáltal tisztelegve Alekszej Navalnij maradandó öröksége előtt; felszólítja az EU-t, hogy támogassa egy emberijog-védőkből álló hálózat létrehozását az emberijog-sértések nyomon követése és az azokról való jelentéstétel érdekében;

18. sürgeti a tagállamokat, hogy bővítsék és még inkább segítsék elő a humanitárius célú vízumokra vonatkozó programot a politikai üldöztetés kockázatának kitett orosz emberijog-védők, demokráciapárti aktivisták és független újságírók számára;

19. megismétli felhívását, hogy az emberijog-védők, a civil társadalmi aktivisták, valamint a politikailag üldözött személyek számára vezessenek be egy uniós szintű többszöri beutazásra jogosító vízumrendszert, valamint hogy használják ki a meglévő jogi rugalmasságot, és szüntessék meg a jogszabályi hiányosságokat, ahogy azt az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége „A veszélyben lévő emberijog-védők védelme: uniós belépés, tartózkodás és támogatás” című, 2023. évi jelentésében javasolta; felkéri az uniós intézményeket, hogy készítsenek elő intézkedéseket – beleértve a de facto hontalanság elismerését is – arra az esetre, ha Oroszország megszüntetné az útlevelek kiadását konzulátusain, és állítsanak ki úti okmányokat annak érdekében, hogy a demokratikus ellenzék, a civil társadalmi aktivisták és más politikailag üldözött személyek áttelepülhessenek az uniós tagállamokba, és adott esetben száműzetésből folytathassák munkájukat;

20. felhívja a tagállamokat, hogy kerüljék a korlátozó intézkedések indokolatlan és aránytalan alkalmazását a jelenlegi orosz kormány elől menedéket kérő és ellene küzdő személyekkel szemben;

21. szorgalmazza az EU-ban az egyesületek és szervezetek nyilvántartásba vételére, bankszámlák nyitására és egyéb adminisztratív feladatok ellátására irányuló eljárások egyszerűsítését az orosz másként gondolkodók számára annak érdekében, hogy folytathassák száműzetésben végzett munkájukat;

22. elítéli az orosz rezsim imperialista politikáját, és a lehető leghatározottabban elítéli Oroszország Ukrajna elleni, folytatódó agressziós háborúját; megismétli, hogy az EU-nak, tagállamainak és hasonlóan gondolkodó partnereinek világszerte fenn kell tartaniuk az Ukrajnának nyújtott politikai, gazdasági, pénzügyi és katonai támogatásukat, beleértve a civil társadalom támogatását és Ukrajna újjáépítésének hosszú távú segítését, mivel ez a legmegfelelőbb válasz a Kreml-rezsim által jelenleg alkalmazott elnyomó és agresszív gyakorlatokra; meggyőződése, hogy Ukrajna határozott győzelme az Oroszországi Föderáció rendszerében valódi változásokhoz – különösen deimperializációhoz, dekolonializációhoz és új föderációhoz – vezethet, amelyek mindegyike szükséges feltétele a demokrácia Oroszországban való megteremtésének;

23. felszólítja a Bizottságot, hogy használja azokat a többoldalú platformokat, amelyeknek Oroszország tagja, és továbbra is ítélje el az Oroszországban elkövetett emberi jogi jogsértéseket és az Ukrajna elleni orosz agresszió bűntettét, továbbra is támogassa az oroszországi emberi jogi jogsértések dokumentálását, és támogassa, hogy az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala által az Oroszországi Föderációban kialakult emberi jogi helyzetről végzett vizsgálat teljesen független vizsgálati mechanizmussá váljon;

24. támogatja az Oroszországi Föderáció emberi jogi helyzetével foglalkozó különleges ENSZ-előadó, Mariana Kacarova munkáját, és felszólítja a tagállamokat, hogy gondoskodjanak arról, hogy az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa 2024-ben újra meghosszabbítsa megbízatását;

25. felhívja a Bizottságot és különösen az Európai Külügyi Szolgálatot, hogy dolgozzanak ki egy olyan proaktív, hosszú távú stratégiai politikát Oroszországgal szemben, amely hatékony választ ad az EU és Oroszország közötti kapcsolatok jelenlegi valóságára, az oroszországi emberi jogi helyzetre, valamint az orosz civil társadalom és a száműzetésben élő ellenzéki képviselők támogatásának szükségességére;

26. vállalja, hogy folyamatosan szót emel az ellen, hogy az orosz rezsim megsérti alkotmányát és a nemzetközi jogot, beleértve a 2024. március 17-i választásokat is, mivel ezekre a választásokra várhatóan Ukrajna megszállt területein kerül sor, a politikai pluralizmus és a média fokozott elnyomása mellett;

27. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, a Bizottságnak, a Bizottság alelnökének / az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének, a tagállamok kormányainak és parlamentjeinek, az Európa Tanácsnak, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetnek és az orosz hatóságoknak, valamint tegye azt elérhetővé orosz nyelven.